

Ökad tillgänglighet

**En handlingsplan för funktionshindrade
i kollektivtrafiken**

Handlingsplanen har arbetats fram under perioden april 2004–april 2005 genom ett samarbete mellan KLT och handikapporganisationerna.

Arbetsgruppen består av följande representanter:

Rolf Dietmann,	HSO (Handikappförbundens samarbetsorganisation) Kalmar län
Jörgen Kroon,	DHR (De handikappades riksförbund) Kalmar län
Inger Danielsson,	Reumatikerdistriktet Kalmar län
Tommy Andersson,	SRF (Synskadades riksförbund) Kalmar län
Lars Lindahl,	Kalmar Läns Trafik AB, Färdtjänst-avdelningen Högsby
Christer Olson,	Kalmar Läns Trafik AB, Marknads-avdelningen Högsby

Introduktion

Målsättningar och förslag i den här handlingsplanen ska bidra till att öka tillgängligheten till kollektivtrafiken för funktionshindrade i Kalmar län. Bakom handlingsplanen ligger ett allmänt rättvisekrav och beslut som tagits på både central och regional nivå. Avsikten är att skapa ett gemensamt och integrerat trafiksystem i länet som gynnar alla typer av kundgrupper, alltså en kollektivtrafik för alla!

Planen är framtagen gemensamt av Kalmar Läns Trafik AB (KLT) och handikapporganisationerna för att samordna alla intressen och för att rätt områden ska prioriteras. Tillgängligheten gäller hela transportkedjan, allt från fordon och hållplatser till information, biljett- och bokningssystem m m.

Riksdagen antog år 2000 propositionen »Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan« för handikappolitiken. Där beslutades att tätortstrafiken från och med 2003 skulle vara fullt anpassad till funktionshindrade resenärer. För KLT:s del betyder det busstrafiken i tätorterna Kalmar, Oskarshamn och Västervik. Riksdagen har också beslutat att övrig kollektivtrafik ska vara fullt anpassad för funktionshindrade resenärer senast 2010.

Handlingsplanens syfte är att bereda väg för en kollektivtrafik för alla. Planen ska bl a kunna användas som en plattform i framtida upphandlingar av buss- och tågtrafik och som hjälp vid anpassningar av hållplatser och terminaler. I planen görs inga kostnadsbedömningar eller kalkyler, ej heller detaljerade ställningsstaganden avseende tidpunkt för ombyggnationer. Här finns istället krav och önskemål som kommer att ställas på fordon, hållplatser, service m m.

KARL-JOHAN BODELL
VD, KALMAR LÄNS TRAFIK
HÖGSBY, APRIL 2005

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	sid
Kapitel 1 Våra resenärer	5
Kapitel 2 Uttalade mål och visioner	6
Kapitel 3 Fordon	7
Kapitel 4 Hållplatser	13
Kapitel 5 Till och från hållplatsen	24
Kapitel 6 Resenärsservice	25
Kapitel 7 Resenärstöd	27
Kapitel 8 Samverkan och uppföljning	28
Bilaga 1 Hållplatslista B+ C med avståndsredovisning	29

Våra resenärer

Funktionshindrade har många skiftande behov för att kunna genomföra en resa. Många personer har dessutom flera funktionshinder. Uppgifterna om antalet funktionshindrade varierar. Detta beror på att man använder sig av olika definitioner. Det intressanta är inte att få fram det exakta antalet utan visa på att det är stora befolkningsgrupper det handlar om. Vi har som grund för våra antaganden använt oss av Hjälpmedelsinstitutets nationella beräkningar. Hög ålder innebär inte automatiskt funktionshinder men man måste ändå ta hänsyn till denna grupp som är stadigt växande.

Kalmar läns invånarantal utgör cirka 2,5 procent av Sveriges befolkning. De nationella beräkningarna som gjorts av Hjälpmedelsinstitutet tyder på att det finns ca 1,3 miljoner funktionshindrade personer i Sverige (över 16 år). Detta innebär att ca **33.000 personer** i Kalmar län har ett sådant funktionshinder att särskild hänsyn måste tas avseende tillgängligheten till kollektivtrafiken.

Ett funktionshinder kan vara av olika omfattning och en och samma individ kan ha fler än ett funktionshinder. Här nedan ges några exempel på totalt antal personer i länet med någon form av funktionshinder.

Rörelsehindrade över 16 år

16.500, därav 4.000 rullstolsanvändare och 7.500 som använder rollator.

Hörselskadade/döva över 16 år

30.000 därav 3.000 gravt hörselskadade/döva.

Synskadade över 16 år

4.500 varav gravt synskadade/blinda 650.

Psykiska funktionshinder över 16 år

7.000.

Utvecklingsstörda

1.200.

Astma/allergi

15.000.

Medicinska funktionshinder

30.000.

Uttalade mål och visioner

Politiska målsättningar

Det finns idag många politiska dokument som påtalar vikten av ökad tillgänglighet för funktionshindrade i samhället. Kollektivtrafiken finns inte utpekad i alla dokument men den omfattas ändå av de allmänna strävandena inom området.

Eftersom hela reskedjan måste fungera är det inte bara fordonen som ska vara tillgängliga utan även en lång rad andra faktorer, t ex hållplatser, terminaler, biljettsystem och information. På internationell nivå är det FN:s standardregler som utgör grunddokument för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet.

Nationella och regionala dokument är t ex lagen om handikappanpassad kollektivtrafik, kommunernas och landstingens handikapplaner samt plan- och bygglagen. År 2000 antog riksdagen propositionen »Från patient till medborgare«, en nationell handlingsplan för handikapp-politiken. I denna plan finns ett mål att kollektivtrafiken skall vara tillgänglig för funktionshindrade senast år 2010.

KLT:s marknadsplan 2004–2007

KLT antog år 2004 en marknadsplan för de kommande fyra åren. I denna plan anges bla följande:

- Syftet är att göra kollektivtrafiken tillgänglig för funktionshindrade så att alla kan resa på samma villkor samt att samordna olika slag av offentligt betalda resor.
- Den allmänna kollektivtrafiken ska vara handikappanpassad och ges möjlighet för en integrering av den särskilda kollektivtrafiken in i den allmänna kollektivtrafiken – en kollektivtrafik för alla.
- Äldre och funktionshindrade är prioriterade målgrupper.

Fordon

Nuläge

Kalmar Läns Trafik AB ansvarar för all kollektivtrafik i länet på väg och järnväg, förutom tågtrafiken mellan Kalmar – Nybro-Emmaboda (Kust till Kust).

Trafiken bedrivs i följande omfattning:

Tätortstrafik, buss	Inom Kalmar, Oskarshamn och Västervik tätort.
Landsbygdstrafik, buss	Hela Kalmar län samt även viss trafik över länsgräns.
Närtrafik (Flextrafik)	Finns i Högsby och Torsås kommuner och som komplement till tätortstrafiken i Oskarshamn.
»Kustpilen«	Tågtrafik på sträckorna Linköping – Kalmar och Linköping – Västervik.
»Kust till Kust«	Tågtrafik på sträckan Kalmar – Nybro – Emmaboda (– Göteborg/Köpenhamn). KLT köper platser i tågen, enligt avtal med trafikutövaren.

För busstrafiken används ca 190 fordon av olika typer och självklart också med varierande grad av anpassning för funktionshindrade. För tågtrafiken i länet används totalt 19 stycken så kallade motorvagnar, i stort sett samtliga anpassade till resenärer med funktionshinder. KLT äger helt eller delvis tolv av dessa motorvagnar.

Mindre tätortsfordon, låggolvsbuss.

Tätortsfordon
Oskarshamn.

Kustpilen är, liksom
övriga tåg i länet,
anpassat för funk-
tionshindrade rese-
närer.

Utifrån ett visst urval av bedömningsfaktorer är läget april 2005 enligt nedan

	BUSSAR					
	Tätort Kalmar	Tätort Oskarshamn	Tätort Väster- vik	Lands- bygd Rasken	Lands- bygd övriga	När- trafik
Antal	22	4	3	44	111	6
Autom. utrop	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Inform.skyltar	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Låggolv/lågentré	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Ramp/lift	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Rullstolsplats	Ja, 2	Ja, 1	Ja, 1	Nej	Nej	Ja

	TÅG	
	Tåg Kust pilen	Tåg Kust till kust
Antal	9	10
Autom. utrop	Ja	Ja
Inform.skyltar	Ja	Ja
Låggolv/lågentré	Nej	Ja
Ramp/lift	Ja	Ja
Rullstolsplats	Ja, 2	Ja

KOMMENTARER:

- De sk Rasken-bussarna kännetecknas av en högre komfort och trafikerar i huvudsak stornätet på landsbygden, dvs den trafik som förbinder länets kommuncentra med varandra. Bussen har plats för en rullstol, men bussen saknar för närvarande ramp/lift och brister därför i tillgänglighet.
- Landsbygdstrafiken i övrigt bedrivs med standardbussar med lägre komfort än Rasken-bussarna.

- I Närtrafiken (Flextrafiken) körs minibussar med lågentré och plats för 8–20 personer. Här är variationen stor vad det gäller utrymme för såväl passagerare som för rullstolar/rollatorer.
- I Kustpilen-trafiken används sex Kustpilentåg och tre äldre rälsbussar. På- och avstigning på Kustpilen sker med hjälp av stationära liftar. Tåget har särskilda rullstolsplatser med fällbord samt handikappta-toalett. De äldre rälsbussarna är nyligen ombyggda med bl a rullstolsramp.
- I Kust till Kusttrafiken rullar Öresundståg i grundutförande (3 st) och i ombyggt skick (7 st). Samtliga tåg har en mellanvagn direkt anpassad för resenärer med rullstol/rollator (läggolvsvagn) samt handikappta-toalett.

Önskemål för framtiden

Nuvarande bussavtal gäller tom juni 2008. Det innebär att förändringar av landsbygdsbussarnas utförande sannolikt kan ske först vid nästa upphandling.

KLT räknar med att i upphandlingen 2007/2008 ha med krav som ställs för att tillgodose tillgänglighet för funktionshindrade resenärer. I landsbygdstrafiken står valet mellan lågentré/låggolvsbussar eller bussar i normalgolvsutförande men utrustade med lift.

Bussarna i tätortstrafiken, liksom närtrafikbussarna, är redan idag anpassade. Vid nästa upphandling gäller det att säkerställa att samtliga bussar bibehåller erforderlig standard.

Det är högst sannolikt att det i flertalet kommuner i länet inom några år kommer att finnas närtrafiksystem i bruk, där skolskjutsar samordnas med bl a färdtjänst, riksfärdtjänst och sjukresor. Dessa kommunala trafiksystem kommer att till viss del vara tidtabellslagda, men även innehålla inslag av efterfrågestyrd trafik.

FORDON – MÅLSÄTTNINGAR OCH ÖNSKEMÅL

Fordon i tätortstrafik (Kalmar, Oskarshamn, Västervik)

Lågentré/Låggolv Lågentré är standard. Bussen ska också kunna »niga«.

Låggolv fungerar om rätt kantstenshöjd kan garanteras. Fordon med låggolv är till gagn för alla kundgrupper. Det blir bla snabbare av- och påstigning med denna fordonstyp.

Rullstolsplatser Kravet är en rullstolsplats per buss, med möjlighet för resenären att förankra sig själv. Önskvärt är två rullstolsplatser per buss.

Bälte Ska finnas och den funktionshindrade ska ha möjlighet att själv sätta fast bältet.

Ljusskylt ombord Ska finnas och information ska ges i färgerna gult och svart (önskvärt med gul text). Texten ska inte vara »vandrande«.

Utrop Ska vara tydliga. Om det rör sig om manuella utrop ska dessa repeteras.

Realtids-information Teknik för real- eller nutidsinformation kommer att finnas ombord på bussarna från nästa upphandling

Mittgångens bredd Den bredd av mittgången som finns i dagens bussar ska bibehållas.

Stoppknappar Ska finnas på varierande höjd. Texten på »stannar«-skylten ska vara i färgerna gult och svart (önskvärt med gul text).

Fordon i landsbygdstrafik

Lift, buss	Lift eller ramp på buss ska finnas fr o m nästa upphandling och föraren ska vara behjälplig när det behövs.
Lågentré/Låggolv	<p>Buss med låggolv är till fördel för alla resenärer, då den bla medför snabbare på- och avstigning samt kräver mindre assistens från föraren.</p> <p>Å andra sidan kräver fordonstypen större investeringar av landsbygdens hållplatser. I dagsläget är också normalbussen ett bättre alternativ komfort- och bullermässigt. Dessutom påverkas annat utnyttjande av bussens utrymmen, t ex bussgodsverksamhet, bagagehantering m m.</p> <p>Tågen som trafikerar länet har redan idag låggolvsvagn eller ram/lift. Framtida tågtyper ska erbjuda samma tillgänglighet.</p>
Utrop	<p>Manuella utrop ska göras vid viktiga byteshållplatser, i större samhällen eller då detta är påkallat av resenären.</p> <p>Det är önskvärt med automatiska utrop vid alla hållplatser.</p>
Ljusskylt ombord	Ska finnas och alla hållplatser ska visas. Informationen ska ges i färgerna gult och svart (önskvärt med gul text). Texten ska ej vara »vandrande«.
Realtidsinformation	Tekniken för real- eller nutidsinformation kommer att finnas ombord på fordonen fr o m nästa upphandling.
Rullstolsplatser	En rullstolsplats per buss ska finnas, med möjlighet för resenären att förankra sig själv.
Bälten	Ska finnas i alla fordon enligt lag fr o m 2004. Den funktionshindrade ska själv kunna sätta fast bältet.

Hållplatser

Nuläge

Kalmar län har ca 4.500 hållplatslägen/stolpar. De är av vitt skilda typer och standard. Det stora flertalet av hållplatserna består endast av en stolpe vid vägkanten. Därtill finns ett antal större terminaler, oftast i kombination med KLT Resecentra eller KLT övriga försäljningsställen. KLT Resecentra och övriga försäljningsställen är kompletta informations-, försäljnings- och serviceställen med manuell service, inklusive bussgodsvärksamhet. Flertalet Resecentra och övriga försäljningsställen är placerade i eller vid en järnvägsstation, där buss- och tågtrafiken kan samordnas.

Varje enskild busshållplats består i regel av 2 st hållplatsstolpar, en i vardera riktningen. Således finns det ca 2.300 namngivna enskilda hållplatser i länet. Av dessa finns ca 300 st i tätortstrafiken i Kalmar, Oskarshamn och Västervik.

KLT Resecentrum finns i

Borgholm

Hultsfred

Högsby

Mönsterås

Oskarshamn

Vimmerby

Västervik

KLT Resecentrum i Högsby drivs i KLT-regi, medan övriga har entreprenörer.

KLT:s övriga försäljningsställen är:

Centralens Resebutik, Kalmar

Pressbyrån, Järnvägs kiosken, Nybro

H-Resor, Emmaboda

Järnvägsstationen, Berga

KLT:s övriga försäljningsställen drivs av enskilda företag på provisionsbasis och tillhandahåller i princip samma KLT-tjänster som KLT Resecentra. Vid KLT Resecentra svarar KLT för alla former av skyltning och information. De övriga försäljningsställena förses med skyltning och information som endast avser KLT:s trafik.

Det är viktigt att understryka att beträffande busshållplatser ansvarar KLT endast för själva stolparna med dess informationsskyltar. Väghållaren, det vill säga kommunen och vägverket, sköter om väntkurer, refuger, vägen till/från hållplatsen, belysning etc. Väghållaren har alltså ett stort ansvar för att resenärerna ska kunna nyttja kollektivtrafiken.

Översikt av hållplatserna april 2005

	Terminaler		Hpl:er	Hpl:er	Hpl:er	Hpl:er
	KLT Resecentra	Övriga försäljningsställen	Kalmar tätort	Oskarshamn tätort	Väster-vik tätort	Landsbygd
Antal	7	4	Ca 125	Ca 90	Ca 75	Ca 2000
Anp plattform-/kantstenshöjd	Nej	Ja, 25%	Ja	Ja, 50%	Nej	Nej
Ledstråk	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Allmänbelysning	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, 10%
Belysning väntsal	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej
Sittbänkar	Ja	Ja	Ja	Ja, ett flertal	Ja, ett fåtal	Ja, om väntkur finns
Realtidsinformation	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Taktil info- tavla	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Talutrop	Ja (4 st)	Ja (1 st)	Nej	Nej	Nej	Nej
Handikapptolett	Ja (6 st)	Ja (3 st)	Nej	Nej	Nej	Nej

KOMMENTARER:

- Refuger för påstigande/avstigande resenärer har byggts på en del hållplatser på landsbygden, till exempel på Öland och utmed riksväg 25.
- De flesta större terminalerna är i behov av kompletterande arbeten med kantstenshöjder.
- Handikapptolett finns inte i Borgholm och Berga.
- Det finns idag monitorer i flertalet av de större terminalernas väntsalrar. Dessa anger ankomsttider och tidtabellens avgångtider för bussarna och tågen. Det finns behov av nya monitorer för såväl utomhus som inomhusbruk.

Dessa nya monitorer inklusive programvara ska självfallet vara förberedda för att återge realtidstekniken i buss- och trafiksystemen. Vid nästa bussupphandling ska realtidsinformation finnas i bussar och på KLT Resecentra samt övriga försäljningsställen.

- Önskemål finns om realtidsinformation vid vissa av tätortstrafikens hållplatser, främst i Kalmar.
- Talutrop är i dagsläget endast kopplat till tågavgångarna, inte till bussavgångar.

Önskemål för framtiden

Det är självfallet förenat med stora kostnader att fullt ut göra samtliga 2.300 hållplatser i länet tillgängliga för funktionshindrade. Ett visst urval av strategiska och naturliga hållplatser måste därför göras. Denna handlingsplan kommer att urskilja **fyra** olika prioriteringsklasser (A–D).

A. STRATEGISKA HÅLLPLATSER OCH TERMINALER

Vid ett antal hållplatser i landsbygdstrafiken är det många resenärer som byter mellan olika fordon. Detsamma gäller för terminaler i länets centrala orter. Det kan också förekomma ett tillräckligt högt resande till/från en enskild hållplats för att det ska motivera en högre prioritet avseende tillgänglighet, främst kantstenshöjning, väderskydd, belysning, vägen till/från m.m.

Efter en genomgång av länet bedöms följande hållplatser/terminaler vara prioriterade ifråga om ökad tillgänglighet:

Borgholms kommun	Bussterminal Borgholm, KLT Resecentrum Köpingsvik kyrka Rälla
Emmaboda kommun	Bussterminal Emmaboda station Lindås, Flygts Vissefjärda, Storegården
Hultsfred kommun	Bussterminal Hultsfred, KLT Resecentrum Hultsfred, Centrum Virserum, Nya torget Virserum, Centrum Målilla, Amerika (rondellen rv 34) Mörlunda, Doktorsvägen (rv 34)
Högsby kommun	Bussterminal Högsby, KLT Resecentrum Fröviskolan Glahytt Ruda, Centrum Berga station Berga, Konsum
Kalmar kommun	Bussterminal Kalmar Central Rinkabyholm, Vinkelvägen Rinkabyholm, Piparegården Rinkabyholm, Skolan Ljungbyholm, Kiosken

Kalmar kommun, forts	Ljungbyholm, Biblioteket Ljungbyholm, Prebendevägen Loverslund Kåremo E22 Rockneby, Ryssby kyrka Trekanten, Centrum (ny hpl vid Handelsträdg.)
Mönsterås kommun	Bussterminal Mönsterås, KLT Resecentrum Ålem station Blomstermåla station Timmernabben, Mastvägen Timmernabben, Nyemålavägen Fliseryd, Centrum
Mörbylånga kommun	Bussterminal Mörbylånga Bussterminal, Färjestaden Färjestaden, Träffpunkt Öland Glömminge Skogsby, Folkhögskolan Kastlösa, Stiftsgården
Nybro kommun	Bussterminal Nybro station Nybro, Simhallen Nybro, Folkets Hus Nybro, Glasbruksgatan Orrefors, Centrum
Oskarshamns kommun	Bussterminal Oskarshamn, KLT Resecentrum Påskallavik, Centrum Bockara, Centrum Figeholm, Centrum Fårbo, Centrum
Torsås kommun	Torsås Torg Torsås, Mariahemmet Söderåkra kyrka Söderåkra, Sjukhemmet Gökalund

Vimmerby kommun	Bussterminal Vimmerby, KLT Resecentrum Vimmerby, Folkets Park Vimmerby, Norrtull Storebro, Centrum Södra Vi, Centrum
Västervik kommun	Bussterminal Västervik, KLT Resecentrum Västervik, Spötorget Västervik, Lasarettet Västervik, Kvarngatan Ankarsrum station Gamleby station Gunnebo, Centrum Björnsholm Överum, Kiosken

Totalt innebär det 70 st »strategiska« hållplatser och terminaler, kopplade i första hand till landsbygdstrafiken.

B. TÄTORTERNA KALMAR, OSKARSHAMN OCH VÄSTERVIK

Arbetet med hållplatserna i tätorterna Kalmar, Oskarshamn och Västervik gäller främst plattform- och kantstenshöjder men även förbättringar vad gäller sittplatser, vindskydd, belysning samt vägen till/från hållplatsen kan vara aktuella.

Anpassningen av hållplatserna i tätorterna för trafikanter med funktionshinder sker successivt inom ramen för respektive kommuns planer och resurser. KLT deltar i detta arbete, bla genom att söka och förmedla statsbidrag. Tätorterna i länet har tillsammans ca 290 hållplatser.

Samtliga hållplatser i tätortstrafiken i Kalmar ingår i Kalmar kommuns handlingsprogram för anpassningsåtgärder. Centrala Kalmar är i princip klart och på tur står nu Smedby och därefter Lindsdal. Oskarshamn har också påbörjat anpassningen och har hunnit åtgärda knappt hälften av hållplatserna. När det gäller Västervik ska kommunen påbörja framtagandet av en åtgärdsplan.

Det är viktigt att det kommunala arbetet med att anpassa samtliga hållplatser för tätortstrafiken i Kalmar, Oskarshamn och Västervik fortsätter och slutförs senast 2010.

C. VÅRDcentraler och Lasarett

De hållplatser, **utöver** kategori A och B, som ligger vid eller i nära anslutning till vårdcentraler och sjukhus bör prioriteras vad gäller tillgänglighet, belysning etc. Här följer en förteckning av antalet aktuella hållplatser i respektive kommun:

Borgholm	1
Emmaboda	–
Hultsfred	–
Högsby	–
Kalmar	–
Mönsterås	1
Mörbylånga	2
Nybro	–
Oskarshamn	1
Torsås	–
Vimmerby	1
Västervik	2

Sammanlagt tillkommer 8 hållplatser (utöver kategori A och B).

I bilaga 1 finns en redovisning av avståndet mellan hållplats och vårdcentral/sjukhus samt hållplatsens namn. Respektive kommun uppdras att gå igenom planen, särskilt med tanke på vilket gångavstånd som kan accepteras till hållplats samt tillgängligheten för funktionshindrade. Detta kan innebära att nya, bättre anpassade hållplatslägen kan komma ifråga.

D. SJUKHEM/SERVICEHEM/ÄLDREOMSORG

De hållplatser, utöver tillhörande kategori A, B och C, som ligger vid eller i nära anslutning till sjukhem, servicehem och övrig äldreomsorg bör prioriteras avseende framkomlighet, belysning etc.

I nedanstående lista förtecknas tillkommande hållplatser:

Borgholm	3
Emmaboda	3
Hultsfred	6
Högsby	1
Kalmar	3
Mönsterås	2
Mörbylånga	4
Nybro	6
Oskarshamn	2
Torsås	–
Vimmerby	6
Västervik	8

Sammanlagt 44 hållplatser (utöver kategori A, B och C).

I bilaga 1 finns en redovisning av avståndet mellan hållplats och sjukhem/ servicehem/äldreomsorg. Respektive kommun uppdras att gå igenom planen, särskilt med tanke på vilket gångavstånd som kan accepteras till hållplats samt tillgängligheten för funktionshindrade. Detta kan innebära att nya, bättre anpassade hållplatslägen kan komma ifråga.

SAMMANFATTNING

Sammantaget prioriteras i denna handlingsplan 411 hållplatser av det totala antalet 2.300 st, dvs ca 18%. 290 st av dessa återfinns inom tätortstrafiken i Kalmar, Oskarshamn och Västervik.

HÅLLPLATSER – MÅLSÄTTNINGAR OCH ÖNSKEMÅL

Kantstenshöjning	En anpassning av kantstenshöjden till 16–18 cm är ett mål för samtliga hållplatser i länets tätortstrafik samt för hållplatserna i prioriteringsklasserna A, C och D ovan.
Sittbänk	Rekommenderas i de tre tätorterna samt för hållplatserna i prioriteringsklasserna A, C och D ovan.
Regnskydd/kur	Rekommenderas i de tre tätorterna samt för hållplatserna i prioriteringsklasserna A, B och D ovan. Finns busskur är det önskvärt att denna har belysning och insyn från gavelsidan mot färdriktningen.
Hållplatsskylt	Ska vara tydlig och följa KLT:s profilprogram (färgerna gul/svart). Ska alltid innehålla information om linjenummer och destination.
Tidtabellsanslag	Önskvärt med större text på anslaget än vad som finns idag. Är främst en utrymmes- och layoutfråga.
Ledstråk	Avvaktas, då nyttan för närvarande utreds.
Handikapptalett	Ska finnas på KLT Resecentra och övriga KLT försäljningsställen.
Realtidsinformation	Tekniken för real- och nutidsinformation ska finnas i väntsalar samt på terminaler vid KLT Resecentra och övriga försäljningsställen samt vid sjukhusen. Det är önskvärt att tekniken även finns vid ett urval av hållplatserna i tätorten resp vid ett urval av de strategiska hållplatserna enligt prioriteringsklass A.

Talutrop hållplats

Det finns informationssystem som via högtalare monterad vid bussens framdörr ger linjeinformation när bussen stannar vid hållplatsen. Detta kräver ett system för realtidsinformation ombord på bussen. Bör utredas vidare.

Monitorer för tidtabellsinformation

Ska finnas i väntsalar och på terminaler vid KLT Resecentra och övriga KLT försäljningsställen samt vid sjukhusen. Informationen ska ges i färgerna gult och svart (önskvärt med gul text). Det är önskvärt att monitorer även finns vid ett urval av hållplatserna i tätorten samt vid ett urval av hållplatserna i prioriteringsklass A.

Mindre tätortsfordon i Oskarshamn.

Till och från hållplatsen

En viktig länk i hela reskedjan är vägen till och från hållplatsen. I det sammanhanget är avståndet till hållplatsen det största problemet. Detta kan till viss del avhjälpas med tätare antal hållplatser eller kompletteras med någon form av särskild transportservice.

I allmänhet är kommunerna eller vägverket väghållare och diskussion och samarbete måste därför finnas med dessa parter om vilka prioriteringar som ska göras. Det kan exempelvis handla om hållplatser i anslutning till institutioner och liknande där många funktionshindrade vistas.

TILL OCH FRÅN HÅLLPLATSEN – MÅLSÄTTNINGAR OCH ÖNSKEMÅL

Vägen till/från hållplatsen ska kunna tillryggaläggas på ett säkert och tryggt sätt. Hinder eller omotiverade omvägar ska avlägsnas.

Resenärsservice

När man tänker på resor med buss och tåg är det lätt att i första hand koncentrera sig på fordonen och hållplatserna. En minst lika viktig del av resan är den service som resenärerna behöver, tex, information om priser, avgångstider och annan praktiskt hjälp.

RESENÄRSSERVICE – MÅLSÄTTNINGAR OCH ÖNSKEMÅL

Biljettsystem, biljettförsäljning	Ett nytt biljettsystem är upphandlat och kommer att introduceras 2006–2007. I samband med detta kommer en översyn av biljettsystemet att ske.
Tidtabeller	En större hänsyn tas till textstorlek och färgval vid tidtabellsframställningen. Försök ska göras med speciellt särtryck av vissa tidtabeller.
Informationstavlor	Färgerna gult och svart ska i största möjliga utsträckning användas för bättre kontrast. Textstorleken är i flera fall viktigare än själva färgvalet.
Webbplats	KLT:s webbplats ska vara anpassad utifrån fastställda normer (tillgänglighet för funktionshindrade) samt utformas i samråd med bl a handikapporganisationerna. Tips på webbplatsers utformning finns att hämta hos Hjälpmedelsinstitutet.
KLT Trafikupplysning	Personalen ska vara utbildad i bemötande och ha ökad kunskap om funktionshindrade resenärers möjligheter att resa kollektivt.

KLT Trafikledning	<p>Personalen ska vara utbildad i bemötande och ha ökad kunskap om funktionshindrade resenärs möjligheter att resa kollektivt. Detta innebär bl a att personalen ska ha kunskap om fordons utformning och utrustning samt vara behjälplig vid beställning av ledsagning.</p> <p>Trafikstörningar och annan trafikinformation ska kunna kommuniceras i väntsals- och terminalmonitorer.</p>
Reklamationer/ klagomål	<p>Reklamationer och klagomål inkommer via KLT Trafikupplysning, KLT Resecentra och KLT övriga försäljningsställen. De synpunkter som kommer till förarna ska via entreprenörerna gå vidare till KLT.</p> <p>Reklamationerna handläggs enligt rutiner för KLT:s Resegaranti.</p>
KLT Resecentrum och övriga försäljningsställen	<p>KLT:s försäljningsställen ska vara anpassade för personer med funktionshinder. Personalen ska vara utbildad i bemötande.</p>
Telefonautomater	<p>En publik telefon bör finnas tillgänglig vid KLT Resecentra och KLT övriga försäljningsställen. Är en fråga främst för Telia m fl operatörer.</p>
Digitala informations- skyltar	<p>Informationstexter på skyltar vid KLT Resecentra och på KLT övriga försäljningsställen ska så långt det är möjligt skrivas med färgerna gult och svart. Texten ska ej vara »vandrande«. Talutrop ska kunna erbjudas samtidigt med textinformationen.</p>

Resenärstöd

Vissa grupper av resenärer kan vara i behov av särskilt stöd. Ett sådant är ledsagning för synskadade, men gäller även assistans för andra grupper. Ledsagarservice finns som en möjlighet i både Socialtjänstlagen och i Lagen om särskild service för vissa funktionshindrade. Den kan beviljas (om behov anses föreligga) efter en så kallad biståndsbedömning.

RESENÄRSSTÖD – MÅLSÄTTNINGAR OCH ÖNSKEMÅL

Hållplatsutrop	Se kapitel 3, Fordon, tätorts- och landsbygdsbussar, samt kapitel 4, Hållplatser.
Utbildningar i bemötande	All personal som träffar resenärer ska ha genomgått utbildning i bemötande av personer med funktionshinder.
Ledsagareservice	KLT ska verka för att ett samarbete med kommunerna i Kalmar län påbörjas avseende ledsagarservice. Ledsagarservice ska främst erbjudas vid KLT Resecentra, KLT övriga försäljningsställen och vid ett urval av de strategiska hållplatserna. Idén bygger på att ledig kapacitet (personal inom SoL- och Lss-området) samordnas.
Symboler/Piktogram	Det är önskvärt att fordon, hållplatser och försäljningsställen markeras med symboler, s k piktogram. Piktogram är bildtecken som representerar ett objekt eller begrepp genom en illustration. Piktogrammen kan förstås av alla människor oavsett språk. Piktogrammen som ska användas för kollektivtrafikens service ska vara gemensam för hela Sverige. Utredning om piktogram pågår inom kollektivtrafikbranschen.

Samverkan och uppföljning

Samarbetet mellan handikapporganisationerna, de olika verken, kommunerna och KLT bygger på »hela resan«-begreppet. Denna handlingsplan vill understryka behovet av:

- att alla utåt talar samma språk
- att gemensamma kontaktytor/-personer samordnas till ett fungerande nätverk
- att handikapporganisationerna alltid ska ha möjlighet till att lämna synpunkter på kommande upphandlingsvillkor.
- att ha gemensamma modeller för uppföljning.

Uppföljning

En årlig avrapportering ska göras och eventuellt behov av revidering av handlingsplanen ska övervägas årligen. KLT sammankallar handikapporganisationerna (eventuellt den befintliga arbetsgruppen), vägverket m fl i november varje år.

Hållplatslista med avståndsredovisning

BORGHOLM						
Institution	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning	
Borgholms Vårdcentral	Tullgatan 1, Borgholm	300	Borgholm Receentrum	A		
Löttorps Vårdcentral	Löttorpsvägen, Löttorp	250	Löttorp Centrum	C		
Soldalen sjukhem	Ramsättravägen 4, Köpingsvik	300	Köpingsvik kyrka	A		
Strömgården	Skepparegatan 12, Borgholm	250	Hällstugebacken	D		
Åkerbohemmet	Löttorpsvägen 7, Löttorp	50	Åkerbohemmet	D		
Borgholms sjukhem	Tullgatan 38, Borgholm	350	Forngården	D		
EMMABODA						
Institution	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning	
Emmaboda Vårdcentral	Rådhusgatan 14, Emmaboda	400	Emmaboda station	A		
Emmaboda Serviceområde	Bjurbäcksgatan 46, Emmaboda	400	Esplanaden	D	Linje 135 Övriga linjer: byte vid Emmaboda station	
Algutsboda Serviceområde	Alsbovägen 1, Broakulla	150	Algutsboda kyrka	D		
Långasjö Serviceområde	Kyrkvägen 38, Långasjö	100	Allégården	D		
Vissefjärda Serviceområde	Storgatan 10, Vissefjärda	100	Storegården	A		
Lindås Serviceområde	Esplanaden 8, Emmaboda	400	Esplanaden	D	Linje 135 Övriga linjer: byte vid Emmaboda station	

HULTSFRED						
Institution	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning	
Hultsfreds Vårdcentral	Centrumhuset, Hultsfred	150	Hultsfreds Centrum	A		
		400	Hultsfreds Resecentrum	A		
Mörlunda Vårdcentral	Doktorsvägen 6, Mörlunda	150	Doktorsvägen	A		
Virserums Vårdcentral	S Järnvägsgatan 5, Virserum	300	Virserum Centrum	A		
Klockargården	Skördevägen 6, Vena/Hultsfred	200	Vena kyrka	D		
Lindgården	Aspedalsgatan 24, Hultsfred	650	Lilla Torget	D	Linje 71, 73, 320	Övriga linjer: byte vid Hultsfreds Resecentrum
Knektagården	Ö Långgatan 10, Hultsfred	300	Hultsfreds Sjukhus	D	Linje 54, 55, 73, 320	Övriga linjer: byte vid Hultsfreds Resecentrum
Hemgården	Vetlandavägen 55, Målilla	300	Målilla kyrka	D	Linje 61, 62, 320, 344	Övriga linjer: byte vid Målilla station (D)
Moliljan	Sanatorievägen, Målilla	800	Sanatorievägen	D	Linje 61, 62, 320, 344	Övriga linjer: byte vid Målilla station (D)
Lundagården	Doktorsvägen 8, Mörlunda	250	Doktorsvägen	A		
Ekliden	Björkmossavägen 26, Virserum	1000	Virserum Centrum	A	Linje 61, 320, 353	

HÖGSBY

Institution

	Address	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning
Högsby Vårdcentral	Dr Mobergers väg 6, Högsby	250	Fröviskolan	A	
Mogården	Dr Mobergers väg 6, Högsby	250	Fröviskolan	A	
Kvillgården	Lindvägen 4, Högsby	550	Högsby Resecentrum	A	
Välengården	Kyrkvägen, Fagerhult	50	Fagerhult	D	
Linneagården (Dagverksamhet)	Järnväggsgatan 38, Högsby	250	Högsby Resecentrum	A	

KALMAR					
Institution (urval)	Adress	Avs m	Hällplatsnamn	Priokl.	Anmärkning
Länssjukhuset	Lasarettsvägen, Kalmar	50	Länssjukhuset	B	
Stensö Vårdcentral	Lasarettsvägen 1, Kalmar	50	Stensö Vårdcentral	B	
Norrlidens Vårdcentral	Två Bröders väg 1, Kalmar	150	Två Bröders väg	B	
Berga Vårdcentral	Rimsmedsvägen 15A, Kalmar	200	Berga Centrum	B	
Kvarnholmens Vårdcentral	Strömögatan 15, Kalmar	50	Brandstationen	B	
		200	Stortorget	B	
Lindsdals Vårdcentral	Förlösavägen 4, Kalmar	200	Lindsdal Centrum	B	
Ljungbyholms Vårdcentral	Tunnbindarev 4, Ljungbyholm	200	Ljungbyholm, Kiosken	A	
Smedby Vårdcentral	Ingelstorpsvägen 1, Kalmar	100	Smedängen	B	
Stensbergshemmet	Ståthållaregatan 35, Kalmar	50	Stensbergshemmet	B	
Oxhagshemmet	St. Kristoffers väg 3, Kalmar	100	Oxhagshemmet	B	
Norrlidshemmet	Vänskapens väg, Kalmar	100	Norrlidshemmet	B	
Enliden	Enliden, Rockneby	600	Ryssby kyrka	A	
Frikadellen	Förlösavägen 6, Kalmar	250	Lindsdal Centrum	B	
Smedby gård	Ebbetorpsvägen 1, Kalmar	300	Krooks väg	B	
Smedängen	Ingelstorpsvägen 1, Kalmar	100	Smedängen	B	
Trekanten	Kristvallavägen 14, Trekanten	700	Trekanten Centrum	A	
Villa Kläckeberga	Jegerhjelmavägen 4, Kalmar	2000	Vimpeltorpet	B	
Åringen	Åbygatan 12, Läckeby	400	Läckeby	D	

KALMAR forts.						
Institution (urval)	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning	
Björkhaga	Bäverdalsvägen 13, Påryd	200	Ossiansdamn	D		
Ljungbyhemmet	Backsippev 13, Ljungbyholm	300	Biblioteket	A		
Möregården	Möregårdsv 10, Ljungbyholm	300	Södra Hagby	D		
Bryggträffen, Gullregnet, Gumsen, Prästgårdsvillan, Skölden och Skogsrådet: prioklass B.						

MÖNSTERÅS						
Institution	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning	
Mönsterås Vårdcentral	Allégatan 1, Mönsterås	150	Vårdcentralen	C		
Blomstermåla Vårdcentral	Stationsgatan 2, Blomstermåla	100	Blomstermåla station	A		
Åshaga	Sjögatan 52, Mönsterås	50	Åshaga	D		
Torshaga	Johan Skyttes väg, Ålem	200	Stiftelsehusen	D		
Ekåsa	Ekåsavägen 5, Fliseryd	650	Fliseryd Centrum	A		
Allégården	Allégatan 1, Mönsterås	150	Vårdcentralen	C		
Prästkullen	Jacobs gr 16, Mönsterås	700	Mönsterås Resecentrum	A		
Smörblomman	Jacobs gr 22 A-B, Mönsterås	700	Mönsterås Resecentrum	A		
Måsen	Jacobs gr 7 A, Mönsterås	800	Mönsterås Resecentrum	A		

MÖRBYLÅNGA						
Institution	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning	
Färjestadens Vårdcentral	Hantverkareg 7–9, F-staden	250	Storgatan	C		
Mörbylånga Vårdcentral	Rönningevägen, Mörbylånga	300	Trollet	C		
Lindero Servicehus	Esplanaden 44, Mörbylånga	500	Socketbruket	D		
Skogsbygårdens Servicehus	Ymergatan, Skogsby	100	Skogsbygården	D	(hpl ligger på servicehusets baksida)	
Alungårdens Servicehus	Alungården, Degerhamn	600	Degerhamn	D		
Rönningegårdens Servicehus	Rönningevägen, Mörbylånga	300	Trollet	D		

NYBRO						
Institution	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning	
Nybro Vårdcentral	Tunnelgatan 6, Nybro	350	Nybro station	A		
Jutegården (Dagverksamhet)	Hornsgatan 11, Nybro	50	Jutegården	D		
Kungshallshemmet	Vattugatan 4, Nybro	300	Vattugatan	D	Linje 145, 146	
		1200	Nybro station	A	Övriga linjer	
Kvarnbacken	Sveavägen 6, Nybro	850	Norra Esplanaden	D	Linje 145, 146	
		850	Jutegården	D	Övriga linjer	
Linnéahemmet	Storgatan 74, Nybro	50	Linnéahemmet	D		
Madesjögläntan	Riddarevägen 26, Nybro	400	Madesjö kyrka	D		
Solgläntan Gruppboende	Riddarevägen 32 – 34, Nybro	400	Madesjö kyrka	D		
Fröjdekulla	Fröjdekullagatan 2, Alsterbro	100	Alsterbro Centrum	D		
Jupiter Gruppboende	Hantverkaregatan 15, Nybro	650	Norra Esplanaden	D	Linje 145, 146	
		450	Jutegården	D	Övriga linjer	
Törnrosen Gruppboende	Törnvägen 5, Nybro	400	Madesjö kyrka	D		

OSKARSHAMN						
Institution (urval)	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning	
Oskarshamns sjukhus	Rösvägen 1, Oskarshamn	25	Sjukhuset, huvudentrén	B	Centrumlinjen	
		100	Sjukhuset	B	Tätortstrafik som ansluter till övrig trafik	
		200	Lasarettet	C	Linje 52 – 54, 155, 156, 167, 310, 326	
Blå Kustens Vårdcentral	Rösvägen 4, Oskarshamn	25	Blå Kusten	B		
Slottsgatans Vårdcentral	Slottsgatan 8, Oskarshamn	50	Slottsgatan	B		
Kristinebergs Vårdcentral/ Servicehus	Ingenjörsvägen 28, Oskarsh	100	Kristinebergs Centrum	B		
Repslagarhuset	Garvaregatan 11, Oskarshamn	25	Repslagarhuset	B		
Elefanten	Slottsgatan, Oskarshamn	25	Elefanten	B		
Solbacka Servicehus	Mäster Palms väg 1–3, Oskarsh	25	Solbacka	B		
Nyhem	Nyhemsgatan 4, Kristdala	200	Kristdala Torg	D		
Hultgården	Hultgårdsvägen 7, Misterhult	400	Misterhult	D		
Påskallaviks Servicehus	Blå Pojkens väg 3, Påskallavik	300	Påskallaviks Centrum	A		
Kastanjegården	Smedgatan, Bockara	150	Bockara Centrum	A		
Figeholms, G:la servicehuset	Nygatan 2, Figeholm	300	Figeholms Centrum	A		
Ekbacken och Ekoxen: prioklass B.						

TORSÅS

Institution	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning
Torsås Vårdcentral	Badhusgatan 20, Torsås	100	Torsås Torg	A	
Söderåkra Vårdcentral	Kyrkvägen 28, Söderåkra	150	Sjukhemmet	A	
Mariahemmet	Lunnagatan 1, Torsås	150	Mariahemmet	A	
Solgläntan	Stommagatan 4, Söderåkra	100	Sjukhemmet	A	
Sophiagården	Kyrkvägen 28, Söderåkra	100	Sjukhemmet	A	
Bryggaregården	Bryggaregatan 1, Bergkvara	100	Gökaland	A	

VIMMERBY						
Institution	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning	
Vimmerby Vårdcentral	Drottninggatan 22, Vimmerby	50	Vimmerby Sjukstuga	C	Linje 76, 78, 79, 81, 581	
		500	Vimmerby Resecentrum	A	(vissa turer via hpl Norrtull, 150 m från vårdcentralen)	
Frödala	Västerviksvägen 7, Frödinge	150	Frödinge Centrum	D		
Ådalagården	Ådalsvägen 1, Gullringen	400	Gullringen station	D		
Nygård	Gårdspånga, Locknevi				Ingen trafik	
Pärilan	Ingatorpsvägen 1, Rumskulla	100	Rumskulla	D		
Centrumgården	Torgrundan 19, Storebro	100	Storebro Centrum	A		
Kvillgården	Kvillgränd, Storebro	200	Storebro Centrum	A		
Vidala	Ekängsvägen 2, Södra Vi	150	Södra Vi Centrum	A		
Solgläntan	Skogsvägen 8, Tuna	200	Tuna station	D		
Eken	Smedjegatan 9, Vimmerby	400	Köpmangatan	D		
Granen	Drottninggatan 30, Vimmerby	150	Vimmerby Sjukstuga	C	Linje 76, 78, 79, 81, 581	
		600	Vimmerby Resecentrum	A	(vissa turer via hpl Norrtull, ca 250 m från Servicehuset)	
Norrskenet	Bullerbygatan 43, Vimmerby	150	Bullerbyn	D		
Duvan och Svanen	Drottninggatan 22, Vimmerby	50	Vimmerby Sjukstuga	C	Linje 76, 78, 79, 81, 581	
		500	Vimmerby Resecentrum	A	(vissa turer via hpl Norrtull, ca 150 m från Servicehuset)	

VÄSTERVIK

Institution (urval)	Adress	Avs m	Hållplatsnamn	Priokl.	Anmärkning
Västerviks Lasarett	Östra Kyrkogatan 48, Västervik	25	Lasarettet, huvudentrén	B	Serviceinlinjen
		150	Lasarettet	B	Övriga linjer
Stora Trädgårdsgård Vårdcentral	Stora Trädgårdsg 39, Västervik	0	Stora Trädgårdsg Vårdc	B	Serviceinlinjen
		150	Stora Trädgårdsgatan	B	Tätortslinjer
Sturegatans Vårdcentral	Esplanaden 16, Västervik	0	Sturegatans Vårdcentral	B	Serviceinlinjen
		50	Sturegatan	B	Tätortslinjer
Gamleby Vårdcentral	Centrum Gamleby	100	Åby Centrum	C	
Ankarstrums läkarmottagn	Kungsvägen 40, Ankarstrum	50	Läkarplan	C	
Gunnebo läkarmottagning	Ringvägen 3 A, Gunnebo	100	Gunnebo Centrum	A	
Dalsgården	Dalsvägen 23, Gunnebo	250	Lilla Torget	D	
Ekliden	Kungsvägen 52, Ankarstrum	250	Läkarplan	C	
Nynäsgården	Falsterbovägen 2, Hjorted	100	Hjorted	D	
Sundsgården	Oskarshamnsv. 10, Hjorted	50	Sundsgården	D	
Edshöjden	Uknavägen 13, Edsbruk	300	Västra Eds kyrka	D	
Ekhamra	Masugngatan 18, Överum	250	Masugngatan	D	
Erneborg	Präststigen 3, Gamleby	300	Erneborgsskolan	D	
Hagnäsgården	Hagnäsvägen 21, Gamleby	100	Gamleby Sjukhus	D	
Guldknappen	Guldknappsv 4, Loftahammar	350	Sandbyhovsvägen	D	

Annagården, Gertrudsgården, Korallen, Ludvigsborg, Rosavilla, Tjustgården, Trekilövern och Vapengården: prioklass B.

KALMAR LÄNS TRAFIK AB

Box 54, 579 22 Högsby

Trafikupplysning 0491-76 12 00

www.klt.se